

**Ιδιαίτερες ανάγκες παιδιών προς υιοθεσία.
Οι αντιξοότητες στη ζωή της φυσικής οικογένειας
και επιπτώσεις τους για γονείς και παιδιά.
Μηχανισμοί προστασίας, ψυχικής ανθεκτικότητας και ανάκαμψης.**

«Ένα σήιτι για κάθε παιδί»

1. Υποενότητες

- Οι αντιξοότητες στη ζωή της φυσικής οικογένειας
- Μηχανισμοί προστασίας
- Ψυχική ανθεκτικότητα
- Παράγοντες που οδηγούν στην ανάπτυξη της ψυχικής ανθεκτικότητας

2. Σύντομη Εισαγωγή

Στη παρούσα ενότητα αναλύονται οι συνθήκες κάτω από τις οποίες προκύπτει η ανάγκη για υιοθεσία ενός παιδιού και οι αντιξοότητες στη ζωή της φυσικής οικογένειας. Περιγράφονται οι πιθανές συνέπειες για τα παιδιά και για τους γονείς και προτείνονται τρόποι ενίσχυσης της επικοινωνίας και των προσωπικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών.

Λέξεις κλειδιά:

αντιξοότητες, προστασία, ψυχική ανθεκτικότητα, επικοινωνία, αυτοεκτίμηση.

3. Προσδοκώμενα αποτελέσματα

- Να αποκτήσουν γνώσεις αναφορικά με τις ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών προς υιοθεσία.
- Να ευαισθητοποιηθούν αναφορικά με τις αντιξοότητες στη ζωή της φυσικής οικογένειας και τις συνέπειες για τους γονείς και τα παιδιά.
- Να εξοικειωθούν με μηχανισμούς προστασίας και ψυχικής ανθεκτικότητας και να συμβάλουν στην ανάκαμψη των παιδιών όταν αυτό είναι αναγκαίο.

4. Στόχοι

- Η απόκτηση δεξιοτήτων για την διαχείριση δυσκολιών και προκλήσεων που είναι πιθανόν να προκύψουν.
- Η απόκτηση γνώσεων αναφορικά με τις αντιξοότητες της φυσικής οικογένειας προκειμένου να αποφύγουν στερεότυπα και προκαταλήψεις και να ευαισθητοποιηθούν αναφορικά με τις πιθανές συνέπειες στα παιδιά.
- Η ενίσχυση συναισθηματικών δεξιοτήτων ώστε να συμβάλουν στη ψυχική ανθεκτικότητα των παιδιών.

5. Ανάλυση της θεματικής ενότητας

Οι αντιξοότητες στη ζωή της φυσικής οικογένειας

Πολύ συχνά προκύπτει η ανάγκη για υιοθεσία όταν το παιδί έχει εγκαταλειφθεί, ή απορριφθεί, ή έχει διαλυθεί η οικογένεια. Πολύ πριν από αυτή τη φάση ωστόσο είναι πολύ πιθανόν η γονική φροντίδα να είναι ελλιπής, ή να έχει διαταραχθεί σοβαρά. Τα προβλήματα με τα οποία είναι πιθανόν να έχει έρθει αντιμέτωπη η βιολογική οικογένεια μπορεί να είναι: η διάσταση, το διαζύγιο, μία σοβαρή ασθένεια οργανικής ή ψυχικής υγείας, η εφηβική εγκυμοσύνη, οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα απέναντι στις ανύπαντρες μητέρες και στα παιδιά τους, η εξάρτηση από ουσίες (ναρκωτικά – αλκοόλ), η παραβατική συμπεριφορά, η φυλάκιση, η ανεργία, η ακραία φτώχεια, ο θάνατος του ενός, ή και των δύο γονέων και γενικότερα πολύ δύσκολες συνθήκες διαβίωσης.

Οι παραπάνω συνθήκες πιθανόν να έχουν οδηγήσει σε μορφές κακομεταχείρισης, κακοποίησης και παραμέλησης των παιδιών και να συνδέονται με τα προαναφερθέντα ατομικά και κοινωνικά προβλήματα τα οποία και είχαν ως συνέπεια να δοθούν τα παιδιά για υιοθεσία.

Σε περιβάλλοντα όπως τα προαναφερόμενα, τα συναισθήματα που διακινούνται είναι συναισθήματα δύσκολα που επικοινωνούν στα παιδιά χάος, ανασφάλεια, αρκετά συχνά το αίσθημα ότι δεν αξίζουν, ότι ευθύνονται για την υπάρχουσα κατάσταση, ότι δεν είναι επιθυμητά, ότι είναι βάρος στους γονείς τους. Η όλη κατάσταση λειτουργεί αρνητικά για την αυτοεκτίμηση τους, το αίσθημα αξίας και την εικόνα για τον εαυτό τους.

Σοβαρές επιπτώσεις έχουν οι προαναφερόμενες δύσκολες καταστάσεις και στους βιολογικούς γονείς των παιδιών. Συναισθήματα ανεπάρκειας, απόγνωσης, ματαιώσης, αδυναμίας να ανταποκριθούν στο γονεϊκό ρόλο. Συχνά αισθάνονται οι ίδιοι εγκλωβισμένοι και ανήμποροι να αναλάβουν ευθύνες που τους συνθλίβουν.

Φυσικές μητέρες ομολογούν ότι δεν θα ήθελαν να αναζητήσει το παιδί που δίνουν για υιοθεσία, να τις συναντήσει όταν ενηλικιωθεί, και αυτό γιατί δεν θέλουν να τις δει στο περιβάλλον που ζουν, απαξιωμένες και σε συνθήκες φτώχειας. Εκφράζονται με αγάπη για εκείνα, ωστόσο συνειδητοποιούν ότι δεν είναι σε θέση να τα φροντίσουν αποτελεσματικά. Κίνητρο τους είναι η μελλοντική ευτυχία του παιδιού και η δυνατότητα να ζήσουν καλύτερα.

Σε αυτό το πλαίσιο, η παραίτηση από την κηδεμονία του παιδιού και η παραδοχή της ανεπάρκειας από την πλευρά της φυσικής οικογένειας, αποτελεί πράξη ωριμότητας και συναίσθηση ευθύνης για το παιδί.

Μηχανισμοί προστασίας

Η υιοθεσία όπως και η αναδοχή, έρχονται να καλύψουν ένα τεράστιο κενό στη συναισθηματική ζωή των παιδιών, λειτουργούν επανορθωτικά και εν δυνάμει θεραπευτικά καθώς δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά να αποκτήσουν νέες συναισθηματικές εγγραφές οικογενειακής ζωής και η αξία των θεσμών αυτών είναι ανεκτίμητη.

Εάν τα παιδιά βιώσουν απόρριψη, παραμέληση, εκθρόνιση είναι πολύ πιθανό να εκδηλώσουν προβλήματα συμπεριφοράς σε διάφορους λειτουργικούς τομείς. Οι θετοί γονείς τείνουν συχνά να ανησυχούν υπερβολικά, ή να αναρωτιούνται αν πρέπει να απευθυνθούν σε ειδικό για ζητήματα συμπεριφοράς του παιδιού. Το σημαντικό είναι να δώσουν χρόνο στην προσαρμογή του παιδιού στο νέο περιβάλλον και στην καινούρια οικογενειακή ζωή. Παράλληλα να εκφράζουν και να δείχνουν αδιάλειπτη αγάπη, υπομονή και διαρκή υποστήριξη.

Η στήριξη από τους γονείς σχετίζεται θετικά με την αυτοεκτίμηση των παιδιών τους. Όταν ένα παιδί δεν έχει αδιαμφισβήτητες αποδείξεις γονεϊκής αγάπης και προστασίας μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, έχει μεγάλη δυσκολία να διαμορφώσει θετική αυτοεκτίμηση και εν τέλει να διαμορφώσει σταθερές σχέσεις με τους συνανθρώπους του.

Ένας σημαντικός παράγοντας που συνδέεται με την ανατροφή του παιδιού και αποτελεί σημαντικό παράγοντα πρόληψης είναι η αυτοεκτίμηση. Η αυτοεκτίμηση αναφέρεται στο πώς νιώθουμε σχετικά με διάφορες πλευρές του εαυτού μας όπως η εμφάνιση, οι ικανότητες, η συμπεριφορά, οι εμπειρίες του παρελθόντος, και επίσης σημαντικό, το πώς μας βλέπουν οι άλλοι. Η αυτοπεποίθηση, αφορά τον τρόπο με τον οποίο σκεφτόμαστε σχετικά με αυτές τις πλευρές του εαυτού μας. Η περιγραφή της αυτοεκτίμησης είναι η συνείδηση, η επίγνωση του «καλού», είναι το αποτέλεσμα της εκτίμησης ενός παιδιού για την εικόνα του εαυτού του, όπως τη δέχεται καθημερινά από άλλα σημαντικά άτομα του περιβάλλοντος του.

Παράγοντες που μεταφέρουν την αίσθηση της αξίας είναι η επιβεβαίωση των θετικών στοιχείων του παιδιού από τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και σημαντικούς άλλους, η επιβεβαίωση από αδέρφια και συνομηλίκους. Υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις που συνδέουν την θετική (υψηλή) αυτοεκτίμηση με την τάση να σεβόμαστε και να εκτιμούμε τον εαυτό μας, να νιώθουμε ικανοί και σίγουροι, να νιώθουμε το αίσθημα «του ανήκειν», κυρίως λόγω της θετικής αντιμετώπισης των άλλων. Ίδιες ενδείξεις φανερώνουν ότι η χαμηλή αυτοεκτίμηση ή η αρνητική εικόνα του εαυτού, συνδέεται με χαρακτηριστικά, όπως η έλλειψη εμπιστοσύνης στον εαυτό μας, το αίσθημα ανεπάρκειας και η απουσία του αισθήματος του «ανήκειν» στη σχολική κοινότητα. Η αυτοεκτίμηση συνδέεται άρρηκτα με τη συμπεριφορά καθώς είναι η κινητήριος δύναμη για υγιή σχέση με τον εαυτό και τους άλλους (Μακρή - Μπότσαρη, 2001).

Ο εντοπισμός, η αναγνώριση και η αποδοχή των θετικών πλευρών, των δυνατοτήτων, η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και η καλλιέργεια της θετικής εικόνας εαυτού είναι καίριας σημασίας για την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης. Σε αυτό το πλαίσιο είναι σημαντικό για τα παιδιά να μάθουν να αναγνωρίζουν τα συναισθήματά τους και να κατανοούν τις αιτίες που τα προκαλούν. Παράλληλα, χρειάζεται να μάθουν να

αποδέχονται και να σέβονται τα συναισθήματα τους, σε όλες τις μορφές που μπορεί να έχουν (χωρίς να ντρέπονται γι αυτά) και να εξασκηθούν σε τρόπους έκφρασης με τρόπο εποικοδομητικό.

Τα συναισθήματα διαμορφώνουν ένα σημαντικό μέρος της αυτοεικόνας και της αυτοεκτίμησης. Οι αντιδράσεις των άλλων στην έκφραση συναισθημάτων, σχετίζεται με το πώς συνδέεται με αυτούς αλλά και πως αισθάνεται κανείς για τον εαυτό του. Η αποτυχία αναγνώρισης και αποδοχής των συναισθημάτων των άλλων, δημιουργεί προβλήματα στις σχέσεις και οδηγεί σε αντιδράσεις θυμού και επιθετικότητας (Τριλίβα, 1998).

Ψυχική ανθεκτικότητα

Η διαδικασία της θετικής προσαρμογής των ατόμων παρά τις αντίξοες συνθήκες που αντιμετωπίζουν, ή έχουν αντιμετωπίσει ορίζεται ως ψυχική ανθεκτικότητα. Η ενδυνάμωση των παιδιών, των οικογενειών και των κοινοτήτων απέναντι στις δυσκολίες της ζωής, θεωρείται σημαντικός προστατευτικός παράγοντας που οδηγεί στην προαγωγή της ψυχικής υγείας.

Η ψυχική ανθεκτικότητα γίνεται φανερή σε περιπτώσεις όπως οι ακόλουθες:

- Στα θετικά εξελικτικά επιτεύγματα παιδιών που διαβιούν σε «υψηλού κινδύνου πλαίσια», όπως οι συνθήκες χρόνιας φτώχειας ή κατάχρησης ουσιών από τους γονείς.
- Στη διατηρούμενη και αυξανόμενη ικανότητα του παιδιού και της οικογένειας να ανταπεξέρχονται στις απαιτήσεις του περιβάλλοντος κάτω από συνθήκες παρατεταμένου άγχους.
- Στην αποτελεσματική αντιμετώπιση και την επιβίωση κατόπιν τραυματικών γεγονότων (π.χ. πόλεμοι ή φυσικές καταστροφές).

Παράγοντες που οδηγούν στην ανάπτυξη της ψυχικής ανθεκτικότητας

- Ανάπτυξη θετικών συναισθηματικών δεσμών.
- Δημιουργία σαφών και ξεκάθαρων ορίων.
- Εκμάθηση κοινωνικών και προσωπικών δεξιοτήτων: επίλυση σύγκρουσης, αντίσταση, διεκδίκηση, επικοινωνία, επίλυση προβλημάτων, διαχείριση άγχους.
- Παροχή στήριξης και φροντίδας.
- Ύπαρξη υψηλών προσδοκιών και σαφής έκφραση τους (Doll, Zucker & Brehm, 2009).

6. Μέθοδοι και εργαλεία εκπαίδευσης για την κατανόηση της ύλης

Ασκήσεις

Με τις ασκήσεις που ακολουθούν μπορούν να ασχοληθούν μαζί παιδιά και γονείς, ή να αποτελέσουν αφετηρία για συζήτηση μεταξύ τους (προτείνονται για παιδιά σχολικής ηλικίας, ωστόσο μπορούν να αξιοποιηθούν και από μικρότερα παιδιά και να τους ζητηθεί εναλλακτικά να ζωγραφίσουν).

Εγώ και η οικογένεια μου

Η οικογένεια μου:

.....
.....

Κάτι καλό που έκανε η οικογένεια μου για μένα:

.....
.....

Κάτι καλό που έκανα εγώ για την οικογένεια μου:

.....
.....

Αυτά που μας συνδέουν με την οικογένεια μου είναι:

.....
.....

Μια οικογενειακή μας συνήθεια είναι:

.....
.....

Άσκηση για παιδιά

Αυτό που θέλω για μένα (ανάγκες, επιθυμίες, ευθύνη)

1. Κάτι που αποφάσισα να κάνω και το πραγματοποίησα:

.....

.....

.....

.....

2. Με ποιον τρόπο το πέτυχα:

.....

.....

.....

.....

3. Ποιος με βοήθησε:

.....

.....

.....

.....

4. Πώς ένιωσα:

.....

.....

.....

.....

Όραμα

Τι ονειρεύομαι:

1.....
.....

2.....
.....

3.....
.....

Τι πιστεύω ότι μπορώ να κάνω:

1.....
.....

2.....
.....

3.....
.....

Στόχοι

Τι επιλέγω να βάλω ως στόχο μου:

.....
.....
.....
.....

Τι θα κάνω για να πραγματοποιήσω το στόχο μου

Σε 1 εβδομάδα:

.....
.....

Σε 1 μήνα:

.....
.....

Σε 1 χρόνο:

.....
.....

Άσκηση για γονείς και παιδιά

Χαίρομαι που είμαι εγώ γιατί:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Χαίρομαι που είσαι παιδί μου γιατί:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ομοιότητες και διαφορές

Σε τι διαφέρω από τα άλλα μέλη της οικογένειάς μου και πώς με κάνει να νιώθω αυτό:

A. Για το πώς είμαι εξωτερικά:

.....
.....
.....
.....

Β. Για τα πράγματα που επιλέγω:

.....
.....
.....
.....

Γ. Για τον χαρακτήρα μου:

.....
.....
.....
.....

Αυτοαξιολόγηση των συμμετεχόντων

Γράψτε μία λέξη (ένα συναίσθημα ή μία σκέψη) για τη σημερινή συνάντηση.

Σύνοψη

Στη παρούσα ενότητα αναφέρθηκαν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες προκύπτει η ανάγκη για υιοθεσία ενός παιδιού και οι αντιξοότητες στη ζωή της φυσικής οικογένειας. Έγινε περιγραφή των πιθανών συνεπειών για τα παιδιά και για τους γονείς και προτάθηκαν τρόποι ενίσχυσης της επικοινωνίας και των προσωπικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών προκειμένου να ανακάμψουν και να ενισχυθεί η αυτοεκτίμηση τους. Επίσης προτάθηκαν δραστηριότητες που μπορεί να βοηθήσουν καλύτερα τα παιδιά και τους γονείς να συνειδητοποιήσουν τα συναισθήματα τους και να κατανοήσουν πως μπορούν να τα μοιραστούν μεταξύ τους χωρίς το φόβο της απόρριψης. Κεντρικές έννοιες όπως αυτές της αυτοεκτίμησης και της αυτοπεποίθησης αναλύθηκαν σε σχέση με την καλή ψυχική υγεία και την αποφυγή δυσλειτουργικών παραδοχών και συμπεριφορών.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία και παραπομπές στο διαδίκτυο για περαιτέρω εμπάθυνση

Αλεξανδρίδης, Α. (2018). *Σχολή ανήσυχων γονέων. Παιδικοί φόβοι*. Εκδόσεις Ίκαρος.

Γκοτζαμάνης, Κ. (2014). *Μεγαλώνοντας με το παιδί μου*. Εκδόσεις Πατάκης.

Doll, B., Zucker, S., & Brehm, Z. (2009). *Σχολικές τάξεις που προάγουν την ψυχική ανθεκτικότητα*. Επιμ. Χρυσή Χατζηκρήστου, Μτφ. Ευαγγελία Θεοχαράκη. Εκδόσεις Τυπωθείτω

Δοξιάδη, Α. (2013). *Ρίζες και φτερά. Γράμματα σε Γονείς*. Εκδόσεις Ποταμός.

Σιδέρης, Ν. (2009). *Τα παιδιά δεν θέλουν ψυχολόγο, γονείς θέλουν*. Εκδόσεις Μεταίχμιο.

Τριλίβα, Σ. & Chimienti, G. (1998). *Εγώ και Εσύ γινόμαστε Εμείς. Πρόγραμμα ελέγχου των συγκρούσεων: Εγχειρίδιο για ψυχολόγους, εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς λειτουργούς*. Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.

Watkins, M. & Fisher, S. (2007). *Μιλώντας με μικρά παιδιά για την υιοθεσία τους*. Εκδόσεις Gema.

Μακρή – Μπόταρη, Ε. (2001). *Αυτοαντίληψη και αυτοεκτίμηση – Μοντέλα, ανάπτυξη, λειτουργικός ρόλος και αξιολόγηση*. Ελληνικά Γράμματα.

<http://www.ich-mhsw.gr>

<https://www.ich.gr/en/>

<https://www.synigoros.gr/?i=childrens-rights.el>